

drla tudi že do naših občinskih oblastnikov. Kakor je Westrovo knjižico založila mestna občina ljubljanska, tako je tudi Steletovo razpravo izdal in založil mestni magistrat celjski. Temu, oziroma županu mesta Celja, dr. Alojziju Goričanu, gre zasluga in priznanje, da so se slike na stropu v stari celjski grofiji, ta edinstveni naš spomenik baročne umetnosti, ohranile mestu in vsem umetnost ljubečim ljudem. Restavracija slike, katera se je izvršila na stroške celjske občine, je izvršil po navodilih konservatorja dr. Steleta akademični slikar Matej Sternen.

Izrazit značaj priročnega vodiča za tujega obiskovalca mesta ima knjižica dr. Andrejke. Ker je namenjena tujcem, je pisana v nemščini. V splošnem brošurica, ki nima višjih pretenzij, ustreza svojemu namenu, dasi ji ponekod nekam prekipavajoči slavospevi — lastna hvala ... — jemljejo značaj potrebne resnosti in objektivnosti. Tudi ji ne bi bila škodila točnejša korektura. Izostale bi bile neprijetne napake, kakor: kipar I v o Kos (str. 18.), slikar I v a n Tratnik (str. 22.), J. Beerneker (str. 23.), letnica zgraditve gradu na Fužinah pod Ljubljano 1828 (str. 67.), Rateče namesto Radeče (str. 74.) itd. Pogrešam tudi majhen, pregleden mestni načrt in pa vsaj čisto enostaven zemljevid slovenske zemlje z vrisanimi glavnimi prometnimi žilami, kar bi tujcu prav dobro služilo. Izostalo je precej stvari, na katere bi bilo treba opozoriti dovzetnega tujca. Med spomeniki na primer ni omenjen lepi vojaški spomenik pri šentpetrski cerkvi, Smolétova spominska plošča, okusni baročni vodnjak pri sv. Florijanu, bronasta plošča, vzdana v rimski zid, itd. Tujca znanstvenika in tudi zvedavega turista bi zanimala svojevrstna gradbena konstrukcija »Frtice«. Med naštetimi lepimi novimi hišami ni omenjenih mnogo stavb, ki bi bile to zaslužile. Tako recimo zares okusno Fabianijevo šentjakobsko župnišče, poslopje Pokojniškega zavoda na Miklošičevi cesti, ki je umetnostno vsaj toliko pomembno, kakor stavba Ljudske posojilnice, itd. Že zaradi velikosti bi bilo treba omeniti »Mehiko« in slovite Jakopičeve freske v nji.

Turistično slovstvo je pri nas prav slabo razvito. Zato so taka dela, kakor opisanih troje, tako potrebna, in to morda še bolj nego tujcem, ki nas obiskujejo, nam samim, ki hodimo po lastni zemlji z zavezanimi očmi. Kdor ne pozna domovine in njenih lepot, je tudi ljubil ne bo. Zato želim, da bi tem trem knjigam sledilo še mnogo sličnih in še boljših knjig. K. D o b i d a.

K. N. Milutinović: Pregorele gorčine. Pesmi. Beograd. Izdavačka knjižarnica »Skerlić«. 1930. Str. 70.

»Pregorele gorčine« so tretja Milutinovičeva pesniška zbirka. V njej je slutiti že dihalno pesniške svojstvenosti, ki je očita v čustveni razgibanosti in občuteni izraznosti. Kljub formalizmu in verbalizmu, ki sta Milutinoviću lastna — (bolj morda iz dobe in časovne usmerjenosti nego potrebe) —, kljub narejeni bohotnosti pesniškega izraza in prekipavajočega besedja, kljub ponavljajoči se vodilni misli in še kljub neenotnosti v sestavi, zazveni tu pa tam v pesmi skrita pesniška podoba, ki je zrasla iz osnovnočloveškega čustva in je zato pesniško resnična. Enotnost zbirke moti neizčiščenost v tekstu — ponavljajoča se besedna figuralnost (n. pr. plavi svet, plavi snegovi, oblaci plavih zvezdanih duša, krila plavih ptica itd.) —, notranje neupravičena razporedba pesmi in preobširnost zbirke, ker jo kviri več enakih pesmi. Tudi monotona enostranost čustva, ki ima skoroda vedno enake idejne poudarke — tudi v izrazu —, kviri celoto. Razdelitev zbirke v štiri dele mora imeti notranjo nujnost in mora biti upravičena bodisi v stopnjevanju (n. pr. gradba Zupančičevih zbirk!), bodisi v vsebinski ali formalni posebnosti. Naslovi v Milutinovičevi zbirki so sicer prijetni, ne pa povsem dosledni.

Milutinovićeve narava je nagnjena k otožnosti in pesmističnemu, svetoboljskemu žalovanju (celo jadikovanju!), ki beži od realnosti k sanjam in si išče zadnje utehe v smrti: «Smrt skora večiti donese san». (18. str.) Življenje mu je neznosno, v njem vidi le žalost in bolečino: «Život jedan, koji zna samo za bol, za očaj, za smrt; život jedan, za koga je sreća samo puste varke krak; Život jedan, kome je sve samo put kroz večne tramnice vrt.» (Str. 17.) On ve, da «za mene postoje samo jedino sni». In: «Zaspati, umreti, minuti; — tek na onom će svetu sinuti, — mir i zaborav.» — Njegova erotika je bolna, kakor je bolna vsa njegova duševnost. Odtod meditativnost njegove pesmi in kontemplativnost, ki pa je na dnu le miselno dognana in ne čustveno preoblikovana v umetniško popolnost. Zato se tako ponavlja, zato se meče v opoj izrazu in otožni nejasnosti. Najstalnejša in vedno se ponavljajoča njegova misel je: minljivost, preteklost, smrt in bolečina. Naslov!

Zbirka je kljub mnogim nedostatom in nedognanostim, kljub čustveni in miselni monotonosti, prikupljiva v enem, da se namreč začuti v nekaterih pesmih pristno čustvo.

Anton Ocvirk.

Paula von Preradović, Südlicher Sommer. München. Verlag Josef Kösel und Friedrich Pustet. 1929. 102 str.

Nemška pesnica hrvaškega pokolenja, Pavla Preradovićeve, je izdala svojo prvo pesniško zbirko «Südlicher Sommer». Mnogo teh pesmi poznam že iz raznih revij, časopisov in večjih dnevnikov (Westermanns Monatshefte, Die Jugend, Neue Freie Presse, Zagreber Morgenblatt itd.). Skoro vsaka mi je zapustila kak vtis, kakor n. pr. čudoviti «Beethoven», bodisi v celoti, bodisi po kaki značilni kitici. Ne da bi jih smatrala za poobčutene, so me tu pa tam spominjale pesmi onih dveh nemških lirikov, ki jih med novejšimi cenim najvišje, to je R. M. Rilkeja in Ruthe Schaumannove. Tenkočutnost v dotiku z najbolj vsakdanjim, preprostost v dotiku z najbolj nenavadnim sta se mi videli sorodni Rilkeju, neka melodija jezika ali, globlje, neka čustvenost pa sorodna Schaumannovi. Pač pa je Preradovićeve kot ženska in tudi kot pesnica bližja zemlji, ni tako profinjena, tako pronikujoča v najsubtilnejše pojave duše, prirode in umetnosti in tudi ni tako silno obsežna kakor Rilke, ta gigant nežnega. Od globoko religiozne in mistične Schaumannove se razlikuje po večji tostranosti osnutkov, najsi tudi odkriva v nekaterih posebno občutenih pesmih dušo, ki rada zazveni v nepojmljivem. — Preradovićeve je s to zbirko dokazala, da je izvirno nadarjena, da ima močno in izrazito žensko čustvo, njen jezik je sodoben in kultiviran, pri čemer očitno sodeluje njen veliki zmisel za glasbo. Večina njenih pesmi je nastala nujno in naturno; nič ni izmodrovanega, vse prihaja od tamkaj, kamor tudi poet sega samo s slutnjo: «Ich bin das Echo Eines nur, der rief.» In samo to, kar se tipajoče ustvarja, ne pa, kar se razumsko tvori, je tisto, za kar gre v umetnosti vedno, posebno pa na nevarnem polju nemške lirike, po katerem hodi toliko poklicanih in še več nepoklicanih. Kajti nikoli ne more nekaj izkonstruiranega podati enkratnega in edinstvenega lica pesniške osebnosti, ker ne izvira iz njenega notranjega življenja in torej ni nujna samoizpoved. Samo čustvo vzbuja čustvo. Samo iz nepotvorjenega prikazovanja občutenega črpa lirika svojo upravičenost, jo dokazuje kot tako, kakor vse, kar je živega. Notranja velenapetost umetnikova, ki je v njenem bistvu prav za prav ne moremo orisati, nosi tako rekoč v sebi že vso umetnino v kali. Ta velenapetost je nekaj tako močnega, da se ji umetnikova volja mora podrediti. Umetnina je po svoji moči in intenzivnosti odvisna od te velenapetosti in samo v lastnostih druge vrste, kakor sta miselna dognanost in oblika, od umetnika. Ta je predvsem orodje, roka, ki piše: